

vooral onderzoekers van niet-katholieke afkomst zijn niet op de hoogte van het bestaan ervan) is dit boekje verschenen. Daarin wordt de geschiedenis van de afzonderlijke deelcollecties beschreven, de overdracht aan en het beheer door de Utrechtse UB. Voorts wordt ingegaan op enkele speciale onderdelen van de boekerij: *Incunabelen en Nederlandse post-incunabelen* (P.N.G. Pesch), *de Franciscana* (G.P. Freeman) en *Boeken over en voor het godsdienstig leven* (T.H.J. Clemens). Het boekje besluit met bijlagen, waarin een overzicht gegeven wordt van de systematische indeling van de oorspronkelijke collecties en waarin een lijst van handschriften uit de bibliotheek van Rijsenburg is opgenomen.

Het is zeer nuttig dat met deze uitgave, die enkele fraaie illustraties bevat en een aanwinst is voor liefhebbers van bibliotheekgeschiedenis, aandacht geschonken wordt aan een collectie die voor velen onbekend was.

A.J. van den Berg

A. van der Ploeg, *Philippus S. van Ronkel, 1829-1890* (Vergeten eerstelingen, monografieën over Messias-belijdende Joden). J.J. Groen en zn., Leiden 1990. Paperback, 108 blz., geïll., f 22,50.

De ondertitel van dit boekje zou kunnen luiden: 'zoon van een rabbijn, hervormd predikant.' Daarmee zou het spanningsveld waarin het hier geschetste leven zich bewogen heeft, helder zijn uitgedrukt. De hoofdpersoon was nl. geboren als zoon van Samuel Joseph Levie, rabbijn te Groningen, die kort voor de geboorte van zijn zoon de tweede achternaam Van Ronkel aannam, en Eva Joseph Cohen. De priesterlijke achtergrond is dus duidelijk en het is geen wonder dat de vader in deze zoon een opvolger zag. Deze ging echter letteren studeren in Groningen en vestigde zich na zijn kandidaats als een soort 'Privatlehrer' in Vianen, nog steeds vasthoudend aan het geloof van zijn vaderen. Wel was hij, via met name L.S.P. Meyboom, sterk 'Gronings' beïnvloed en dus zoekende: Schwartz en Da Costa wisten van zijn strijd. Een krachtig visioen en een ontmoeting met laatstgenoemde bepaalden het vervolg van zijn weg, dat er toe leidde dat hij op 25 december 1856 in de Domkerk te Utrecht gedoopt werd door Van der Ham, met Da Costa als getuige.

Bezoek aan conventikels bracht hem er toe, zich anders in de Schrift te verdiepen dan daar gebruikelijk was en tevens te staan naar het ambt - dat daar niet in tel was. De snelste weg tot dit doel was de promotie die destijds vrijstelling opleverde van het kerkelijk examen. Dit harde werken bekwam hem echter fysiek niet best, en gaf hem - te vrezen valt: terecht - een zeer negatieve kijk op zijn